

6. Байжігітов Б. Бейнелеу оперінің философиялық мәселелері: Кеңістік пен уақыт ырығындағы тұрақты сурет үлгілері.- Алматы: Ғылым-Өлке, 1998. 192б.

Резюме

В данной статье рассматриваются современные тенденции в изобразительном искусстве Казахстана.

Summary

Modern tendencies of art of Kazakhstan has discussed at this article.

БОЛАШАҚ СУРЕТШІ-ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ-КӨРКЕМДІК ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Г.А.Бекова

*Абай атындағы ҚазҰПУ-нің Көркем сурет факультетінің
«Академиялық сурет» кафедрасының аға оқытушысы*

«Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасында» қазіргі заман жағдайында жоғары білім беру жүйесінің бірінші кезектегі міндеті жоғары білікті мамандарды оздыра даярлау болып табылатын, оны айрықша сала ретінде түсінуді көздейтін жана сапа мен қоғамдық мәртебе, икемділік пен бейімділік беру қажет делінген[1].

Сондықтан қазіргі кезде мемлекетіміздің өркениетті елдердің қатарына қосылу жолында, қоғам алдында келер ұрпақты заман талабына сай интеллектуалды, жоғары мәдениеттілігі имандылығымен ұштасып жататын елжанды етіп тәрбиелеу міндеті тұр. Осыған орай білім беру саласы мен тәрбие жүйесінде жана ғылыми көзқарас қалыптастыру қажеттілігі туады.

Білім мазмұнының жанаруы болашақ мұғалімдерді даярлау үдерісіне де жана талаптар қоюда, өйткені оқушыларды оқытып тәрбиелеудің қаншалықты дәрежеде тиімді болуы мұғалімнің тұлғалық қасиеттеріне, оның теориялық және тәжірибелік даярлығының деңгейіне тікелей қатысты [3, 45б.]. Осыған орай, болашақ мұғалімдердің кәсіби-көркемдік құзіреттілігін қалыптастыру педагогика теориясы мен тәжірибесі үшін айрықша маңыз иеленеді. Қоғамдағы және білім берудің қазіргі жүйесіндегі жоғары деңгейлі кәсіби-көркемдік құзіреттілікке ие мұғалімге деген объективті қажеттіліктің болуы осыған айғақ.

Көркемдік тәрбие мәселесін болашақ мұғалімдердің кәсіби құзіреттілігін арттыру мақсатында қарастырып отырғандықтан, біздің зертеуімізге әдіснамалық бағыт-бағдар беретін жоғары оқу орындары кәсіби білім беру салаларына арналған Қ.Ж. Аганинаның, Б.Р. Айтмамбетованың, Б.Әбдікәрімұлының, Ш.Ә.Әбдіраманнның, С.Т.Каргинның, Б.Т.Кенжебековтың, Қ.М. Кертаеваның, С.З. Қоқанбаевтың, Р.М. Қоянбаевтың,

К.К.Каннтаеванын,, Н.Э. Мынжановтын, Ж.Ы. Намазбаеванын, Д.К.НрҒалиеванын,, И.Н. Нрымановтын, Т.С. Сабыровтын, А.П.Сейтешевтын, Ш.Т. Таубаеванын, Е.К. Телемісовтын, Г.А. Умановтын, Э.Э. Усмановтын, Э.И. Шыныбекованын, Н.Д. Хмельдін енбектерінін манызы ете зор.

Б^л катарҒа бір жаҒынан, «к^реттшк», «кэ^би к^реттшк», және «даярлық», «кэсіби даярлық», ^ымдары болса, таҒы бір жаҒынан «эстетикалық» және «керкемдш» ^ымдары жатады. СонҒы екеуінін аражтн ю-эрекет ^ымынын тенірегінде карастыра келш, керкемдік іс-эрекет кэсіби сипатка ие болса, эстетикалық іс-эрекет т^^алық касиетке тэн. Сондыктан, керкем-эстетикалық іс-эрекет кэ^би іс-эрекет бола алмайды, керісінше кэЫби-керкемдж іс-эрекет деген тҮсініктің туындауы эбден мүмкін.

Сонымен, аталмыш ^ымдарды талдап аражігін анықтау барысында біз келес корытынды жасадық: болашак мҰҒалімнің кэ^би-керкемдж к^реттшп педагогтарды кэсіби даярлаудын нэтижес және кіріктірілген кэЫби-т^^алық сипаттамасы, яҒни кэсіби-керкемдік білімділік және біліктілік, кэ^би-керкемдж іс-эрекетке лайық танымдық іскерлік пен даҒдылар, кэсіби мәні бар т^^алық касиеттердің біртҰтас жиынтыҒы болып табылады. Ол болашак суретші мҰҒалімнің кэ^би-керкемдж эрекетінін сапасын аныктайды, Үнемі езгерш т^ратын кэсіби жаҒдайларда онтайлы керкем ю-эрекет жасау кабілетінде керінеді және езін-езі шыҒармашылық тҮрҒыда дамытуҒа, енерге езшдш кезкарасы мен баҒа беруге дайынды^ын бейнелейді.

ҚОҒамдаҒы білім беру саясатын жүзеге асыру және казіргі жанаша білім беруде элеуметтік - саяси езгерютерге байланысты болашак суретші - педагог маманды керкем теориялық білім мен эстетикалық тэрбие беру ід бҮгінгі жоҒары мектептің езекл мэселесінін біріне айналып отыр[2, 112б.].

ЖоҒары мектеп негізінен адамның болашақтаҒы кэсіптік іс-эрекетіне кэсіби баҒдар алуынын психологиялық және педагогикалық даярлыҒын калыптастырады.

Орыс Ғалымдары В.В. Давыдов, А.Н. Леонтьев, Н.Ф. Талызина, А.К.Маркова, П.Я. Гальперин, Д. Эльконин, Қазақстандық Ғалымдар - М.М.М^канов, С.М. Жакупов және т.б. Ғалымдар зерттеулерінде, жоҒары мектептеп оку процесі - максат-мотивтерден кажетл акпаратты Үлгі бойынша кабылдаудан басталып, кҮРделі керкем шыҒармашылық процестер мен алуан тҮрлі іс-эрекеттерді іске асырумен аякталатыны белгілі. Студенттердің керкем сурет факультетшщ оку іс-эрекетінде білім жҮЙелерінін белгілі келемін игеріп кана коймай, олар оку процесінде ез бетшше саналы да, шыҒармашылық тҮрҒыда ізденіп, ойын дэл анык жеткізуге ^мтылдырады, сейтіп, ез білім корын дамытуҒа, енерге, білімге деген кезкарастары, шыҒармашылық және танымдық кабілеттерін калыптастыруда да ыкпал етеді деп білеміз.

Жалпы осы мэселе туралы пікір айтатын болсак, алдымен студенттерді болашак ^стаз- суретші маман ретінде жалпы орта мектептерге сапалы кэсіби тҮрҒыдан даярлау мэселесше токталайык. Олардын катарына болашак

суретші ұстаздың «Академиялық сурет» пәнінде теориялық, практикалық және тұлғалық-іскерлік даярлықтары бойынша игеретін білім мен іскерлік сапаларын атауға болады. Теориялық даярлық болашақ ұстаз- суретші маманның арнаулы және педагогикалық-психологиялық білімділігін қамти отырып, оның талдаушылық, болжаушылық, жобалаушылық және рефлексивтік біліктері мен іскерліктері болуын көздейді. Ал практикалық даярлық – сыртқы біліктерде көрініс табады. Оған жататындар: ұйымдастырушылық, коммуникативтік біліктер.

- Ұйымдастырушылық - мобилизациялық, ақпараттық, дамытушылық, бағдарлылық қасиеттер.

- Коммуникативтік - перцептивтік, педагогикалық қарым-қатынас, педагогикалық техника т.б жатады.

Қазіргі жоғары мектептің басты мақсаты - өз бетінше дами алатын, өз бетінше бағдарлана білетін, өз мүмкіндіктерін жүзеге асыра білетін шығармашыл жоғары білікті педагог маман қалыптастыру екендігі белгілі. Жастардың бойында қалыптастырылуы қажет қасиеттер алдымен ұстаздың өз бойында болуы тиіс дейміз. Сондықтан да қазіргі кездердегі ұстаздар терең де, жан-жақты білімді, шығармашыл да болуы шарт.

Сонымен болашақ суретші ұстаздың кәсіби даярлығын арттыру талабының жылма-жыл күшейіп отыруына байланысты педагогикалық процесті ұйымдастыру ұдайы жетілдіріле түсуде. Болашақ ұстаз-суретші мамандарды кәсіби тұрғыдан даярлаудың деңгейі «академиялық сурет» пәнінде оқытудың мақсат-міндеттерінің қаншалықты орындалуына, сондай-ақ аталған пәннің оқу-тәрбие процесінің оңтайлы құрылуы мен ұйымдастырылуына тікелей байланысты болатындықтан, бұл мәселе факультетімізде өз деңгейінде қарастырылып, оқу жоспарында елеулі орын алып, сонымен қатар, қазіргі кезде болашақ ұстаз суретшілерді кәсіби шығармашылық тұрғыда даярлау жүйесінің маңызды компонентіне айналып отыр.

Олай болса, болашақ ұстаз-суретші мамандарды «академиялық сурет» пәнінде кәсіби шығармашылық тұрғыдан даярлау іскерліктерін, біліктіліктерін және кәсіби-көркемдік құзыреттілігін қалыптастыру үшін:

1. Студенттердің ұстаз мамандығына деген сүйіспеншілігі мен тұрақты қызығушылығын арттыру, өздігінен аталмыш пәнде білімдерді оңтайлы пайдалану және терендету.

2. Болашақ ұстаз-суретші мамандардың кәсіби шеберлігі мен дағдысын қалыптастыру.

3. Жалпы орта мектептердің бейнелеу өнері пәнінің оқу-тәрбие жұмыстарының қазіргі жайымен, озат педагогикалық іс-тәжірибелермен жан-жақты таныстыру.

4. Көркем шығармашылық іс-әрекеттермен шұғылдануда зерттеушілік тұрғыдан дағдыландыру.

Болашақ ұстаз-суретші мамандарды кәсіби шығармашылық тұрғыда даярлау процесі мен кәсіби-көркемдік құзыреттілігін қалыптастыруда факультетіміздің оқу пәндерімен, үздіксіз және педагогикалық

практикасымен, ғылыми –зерттеу жұмыстарымен қамтамасыз етіледі, яғни, бұл дегеніміз студенттердің кәсіби-педагогикалық іскерліктерін, кәсіби-көркемдік құзыреттілігін қалыптастыру жолдарын анықтауға мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда факультетімізде көркем-эстетикалық білім мен тәрбие беру мәселелерінің әдіснамалық жағына назар салудың бір жағы «академиялық сурет» пәнінен студенттерге білім беру, оқыту, үйрету және де тиімді, сурет салу жолының оңтайлы әдіс-тәсілдерін меңгерту қазіргі таңда алға шығады. Әдіснамалық, танымдық іс-әрекеттер үрдістерінің амалдары мен жолдарының бір жүйесі ретінде факультетімізде «академиялық сурет» пәніне оқыту да маңызды рөл атқарады, оның нәтижелері көбінесе оқу процесінде қолданатын сурет салу жолындағы әдістердің жетілген дәрежесімен айқындалады.

Жоғары педагогикалық оқу орындарының көркем сурет факультеттерінде ұстаз-суретші мамандар даярлаудың қазіргі жәй-күйі олардың теориялық дайындығы мен қатар практикалық және кәсіби шығармашылық іс-әрекеттерге даярлығының да сапасын көтерудің жаңа жолдарын іздестіру қажеттігін талап етіп отыр.

Педагогикалық қызметке кәсіби шығармашылық тұрғыдан студенттерді даярлау мен кәсіби-көркемдік құзыреттілігін қалыптастыруда ұстаз-суретші маманның мектептегі сан-салалы жұмыстарын толық әрі табысты орындалуына бағытталған барлық іс-әрекеттердің тұтас көрінісін жатқыза аламыз.

Педагогикалық қызметке кәсіби даярлықты мынадай көрсеткіштер арқылы сипаттайды:

1. Студенттердің өз білімдеріне сенімділігі;
2. Алға қойылған кәсіби, көркем шығармашылық мақсат-міндеттерді шешуге деген ұмтылыс;
3. Әр түрлі педагогикалық жағдайларда өз іс-әрекетін, сезімін, басқаруға қабілеттілік;

Жоғары білікті ұстаз-суретші мамандарды кәсіби шығармашылық тұрғыда даярлау мен кәсіби-көркемдік құзыреттілігін қалыптастыруда маман ретінде, белгілі бір әлеуметтік-кәсіби топтың өкілі ретінде қандай талаптар қойылатынына да байланысты болады.

Қазіргі кездердегі талап - бұрынғы білімді жаңа білімдермен, ұғымдармен ауыстырылу қажеттілігіне байланысты, студенттер теориялық білімдермен шектеліп қана қоймай, (дәрістік курстар) сонымен қатар, әртүрлі көркем шығармашылық іс-әрекеттерде (шеберханаларда жұмыс, мұражайлар мен галереяларда өз жеке көрмелерін ұйымдастыру, көркем туындыларға терең талдау жасай білу қабілеттері т.б.с.с.) өзін көрсете білу үлкен маңызға ие.

Болашақ ұстаз-суретші маманның білім алу процесі барысында педагогикалық білім, іскерлік, дағды сияқты сапалар мазмұнын құрайтын кәсіби біліктіліктер басты маңызға ие. Өзінің кәсіби функциясын атқаруға болашақ ұстаз-суретші маманның дайын екендігінің бір өлшемі ретінде оның

көркем шығармашылық іскерлігі мен кәсіби-көркемдік құзыреттілігінің қалыптасу деңгейі мен жан-жақтылығы алынады. Қызметтің мақсаты мен оның орындалу жағдайы және әртүрлі амал тәсілдер арасындағы өзара байланыс психологиялық негіз болып табылады.

Ал, біліктілік жаңа жағдайларда сақталатын іс-әрекетке бейімділік ретінде шығармашылық іс-әрекетпен (бейнелеу іс-әрекеттері) тығыз байланысты болады. Неғұрлым біліктілік деңгейі жоғары болса, соғұрлым олардың шығармашылықтағы іс-әрекеттері соғұрлым айқынырақ таныла түседі[3,17-19б.].

Жоғары оқу орнының көркем сурет факультеттерінде жүргізілетін «академиялық сурет» пәнінің оқу-тәрбие жұмыстарының барлық жүйесінде студенттердің кәсіби, көркем шығармашылық бағытталуын қалыптастыруға сәйкестендіру қажет. Студенттердің кәсіби және көркем шығармашылық тұрғыда бағытталуын қалыптастыру «академиялық сурет» пәнінің оқу-тәрбие процесінің бірнеше түрлерінде, яғни, ол практикалық шығармашылық сабақтарында тиімді жүзеге асырылады.

Студенттермен жоғары оқу орнының көркем сурет факультетінің «академиялық сурет» пәнінің оқу-тәрбие процестерінде аткарылатын жұмыстардың мақсат-міндеттерін, мазмұнын ашып, сонымен қатар студенттердің талап тілектерін, пікірлері мен ойларын есепке ала отырып жұмыстар жүргізу. Мұндай жұмыстар болашақта студенттерді кәсіби бейімділігі мен құзыреттілігін қалыптастыру ісіне оң тәжірибе бола алады.

Студенттердің арасында педагогикалық мамандықтың артықшылықтарын көрсететін, ұстаз беделінің артуын көздейтін жұмыстар жүргізу қажет. Олар ұстаздық жұмысқа бейімделуімен қатар, педагогикалық шеберліктің артуына және мамандыққа деген оң көзқарас пен өзіндік қанағаттануына мүмкіндік жасайтын жағдайда өткізу қажет.

Осы жайларды нақтылы мақсат міндеттер, әртүрлі сұрақтар кою және оларды іске асыруға жағдай жасау арқылы студенттердің білімдерін тексеруге болады. Біліктілік дағдымен салыстыра қарағанда құбылмалы да, өзгермелі сипатқа ие болғандықтан, іс-әрекеттерді келешекте саналы түрде көркем шығармашылық сипатта жалғастырып жіберу мүмкіндігі мол[2,78б.].

«Дұрыс канаттанған түзу ұшады» деген сөз бар емес пе? Сондықтан да, қазіргі кезде ертеңгі суретші - ұстаздың белсенділігін нығайту, адамгершілікті таныту, оқу-тәрбие процесін жетілдіру, оқытып тәрбиелеудің тиімділігін арттыру, білімділік мәселелерін шешетін онтайлы әдістерді талдап, қажетті, тиімді жолдарын табу талабы бүгінгі өзекті мәселелердің қатарынан түспеуі қажет демекпіз.

Әдебиеттер:

- 1. Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасының жобасы. - Астана, 2003.*
- 2. Качество педагогического образования: проблемы и перспективы развития: Материалы Международной научно-практической конференции 18-19 мая. Алматы, 2004.*

3. Кусаинов А., Кожяхметова К., Демеуова М. *Портрет учителя*// *Казахстанская правда*. – 2004. - № 24-25.

Резюме

В данной статье автор раскрывает проблемы подготовки студентов ГФ к профессионально-творческой деятельности, а также рассматривает некоторые вопросы формирования профессионально-художественной компетентности будущих художников-педагогов в вузе.

Summary

In this article, the author reveals the problems vocational training students creative activity of HGF and addresses some issues a professional artistic competence future artist's teachers college.

ДИЗАЙН ОДЕЖДЫ В КАЗАХСТАНЕ (вопросы профессиональной подготовки дизайнеров костюма)

Г.К. Танеке -

ст. преподаватель кафедры ДПИ

В нашей стране, как и во всем постсоветском пространстве, понятие «дизайн» появилось сравнительно недавно. Казахстанский Союз Дизайнеров был образован группой дизайнеров в 1987 году для организационного обеспечения творческой деятельности, пропаганды достижений, обмена опытом, а также для защиты профессиональных интересов казахстанских дизайнеров. Необходимо отметить, что создание профессионального союза позволило значительно поднять престиж профессии дизайнера. Дизайн превратился в профессиональную отрасль, плотно занявшую свою нишу как в казахстанском, так и на мировом рынке.

Развитие дизайна в нашей республике подняло проблему профессиональной подготовки специалистов данного направления. Так, в ответ на все нарастающий интерес населения к этой специальности в 2001 г. новый классификатор направлений подготовки и специальностей высшего профессионального образования введена специальность «Дизайн». Впоследствии были разработаны новые государственные общеобязательные стандарты образования, которые были значительно переработаны в 2004-2006 гг., и с тех пор вузы могут официально выдавать выпускникам дипломы государственного образца по указанной специальности.

На данный момент в Казахстане в системе высшего образования по специальности «Дизайн» официально существуют четыре специализации: архитектурный дизайн, графический дизайн, промышленный дизайн, дизайн костюма. Главным вузом по формированию стандартов и образовательных